

Inovatívne finančné nástroje

Európska komisia vo svojom oznámení jarnému zasadnutiu Európskej rady „*Spoločne pracujeme na hospodárskom raste a zamestnanosti – nový začiatok Lisabonskej stratégie*“¹ uznala nedostatočnú výšku rizikového kapitálu pre začínajúce inovačné mladé podniky. EK v tomto oznámení taktiež konštatuje, že budúcnosť európskej konkurencieschopnosti závisí od jednotného, otvoreného a konkurenčného finančného trhu, ktorý zahŕňa aj rizikový kapitál, a najmä tú časť trhov rizikového kapitálu, ktorý sa vo všeobecnosti označuje ako rizikový kapitál na podnikanie². Pre podnikateľov, ktorí chcú dosiahnuť rast, sa externé financovanie stáva nevyhnutnosťou v prípade, ak vyčerpali svoj počiatočný kapitál.

Naviac, pre Slovenskú republiku je obzvlášť dôležité nedávne oznámenie Európskej komisie určené pre Radu, Európsky parlament, Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov pod názvom „*Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: financovanie MSP – zvyšovanie európskej hodnoty*“³. V tomto oznámení sa uvádza, že „*partnerstvo pre rast a zamestnanosť závisí na európskych malých a stredných podnikoch (MSP), ktoré, naplňajúc svoj potenciál, sú kľúčové pre rozvoj podnikania, konkurencie a inovácií, a ktoré vedú k trvalo udržateľnému rastu a rozvoju.*“

Jednou z perspektívnych foriem využívania prostriedkov štrukturálnych fondov je využívanie tzv. inovatívnych foriem financovania, ktoré na úrovni EÚ reprezentuje predovšetkým iniciatíva JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises). Táto spoločná iniciatíva EK, EIB, EIF a EBRD je zameraná na podporu prístupu k finančným prostriedkom pre malé a stredné podniky, najmä pre oblasť vedy a výskumu, podpory naplňovania cieľov Lisabonskej stratégie a podpory transferu technológií a inovácií v rámci operačných programov štrukturálnych fondov.

Vláda Slovenskej republiky vo svojom Programovom vyhlásení, schválenom na základe uznesenia vlády SR č. 660/2006 zo dňa 31. 7. 2006, uvádza, že „*za účelom čo najvyššej a čo najefektívnejšej absorpcie zdrojov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v programovom období 2007 - 2013 bude vláda SR využívať tzv. inovatívne finančné nástroje s cieľom dosiahnutia multiplikačného efektu pri využívaní zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu.*“

Slovenská republika deklarovala záujem o využívanie prostriedkov z rozpočtu EÚ v programovom období 2007 – 2013 aj prostredníctvom iniciatívy JEREMIE, pričom v tejto súvislosti už zrealizovala, medzi inými, aj nasledovné kroky:

Ministerstvo financií SR v súvislosti s finančným inžinierstvom pripravilo v novembri 2005 Návrh inovatívnych finančných nástrojov pre Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013, ktorý vláda SR schválila dňa 23. 11. 2005. Išlo o koncepčný materiál, ktorý vytvoril priestor pre detailnejšie rozpracovanie inovatívnych finančných nástrojov, pričom sa v dokumente navrhli predovšetkým nasledovné formy nepriamej pomoci:

- záručné schémy na úvery pre MSP;
- schémy na podporu začínajúcich podnikateľov;
- zvýhodnené úvery;

¹ Brusel, 2. 2. 2005 EK(2005) 24 konečné znenie

² Trhy s rizikovým kapitálom (fondy rizikového kapitálu a rastúce trhy s cennými papiermi) pokrývajú neformálni investori (Business Angels),.

³ Brusel, 29. 6. 2006 – EK(2006) 349 konečné znenie

- technickú pomoc pri tvorbe projektov PPP.

Návrh inovatívnych finančných nástrojov pre Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013 bol počas jeho tvorby konzultovaný s EIF. V súvislosti so spoluprácou s EIF v oblasti nepriamych foriem pomoci bolo dňa 7. júna 2006 v Luxemburgu podpísané Memorandum o porozumení medzi Európskym investičným fondom a SR, ktoré deklarovalo záujem oboch strán naďalej úzko spolupracovať v rámci iniciatívy JEREMIE. Na základe uvedeného Memoranda o porozumení vypracoval EIF v auguste 2006 operačný technický posudok. Cieľom tohto dokumentu bolo doplniť úvahy SR týkajúce sa nástrojov finančného inžinierstva, ktoré budú financované z programu ERDF v rokoch 2007 – 2013, zvlášť o finančné nástroje, ktoré sú predmetom iniciatívy JEREMIE.

V nadväznosti na uvedený koncepčný materiál z novembra 2005 predložilo Ministerstvo financií SR na rokovanie vlády SR v októbri 2006 detailnejší materiál „Návrh inovatívnych finančných nástrojov pre NSRR na roky 2007 - 2013 (II. etapa)“. Vláda SR tento materiál schválila uznesením č. 836 z 8. 10. 2006.

EIF na základe mandátu od EK zrealizoval v členských a prístupových krajinách EÚ analýzu nedostatku trhu v oblasti financovania malých a stredných podnikov (tzv. Gap Analýza) ako podmienku pre úspešnú implementáciu programu JEREMIE. Táto analýza sa uskutočnila aj na Slovensku, pričom sa v súvislosti s prístupom MSP k financiám v SR zistili predovšetkým nasledovné zlyhania trhu:

- málo mikropôžičiek pre živnostníkov a začínajúcich podnikateľov;
- nízky podiel domácich pôžičiek a záručných aktivít pre MSP na HDP;
- nízky podiel faktoringu na HDP v porovnaní s priemerom EU-25;
- nízky podiel aktivít v oblasti rizikových fondov vo vzťahu k HDP a ostatným stredoeurópskym členským krajinám;
- nízky podiel výskumu a vývoja na HDP, slabý transfer technológií do praxe;
- neexistujúca sieť Business Angels.

Na základe výsledkov tejto analýzy, ako aj zo skúseností z iných krajín, a nesporne dôležitej úlohy MSP v každej ekonomike, možno z pohľadu SR celkovo zhrnúť hlavné výhody nepriamych foriem pomoci nasledovne:

- nepriame formy pomoci majú vysoký potenciál zabezpečiť silný a udržateľný rozvoj MSP ako základ stabilného rastu každej ekonomiky;
- zlepšia prístup MSP ku kapitálu;
- ide o revolvingové nástroje, ktoré je možné použiť opakovane pre viacero podnikateľov;
- na konci programového obdobia v roku 2013 (resp. 2015) zostanú k dispozícii prostriedky, ktoré bude možné naďalej využívať na podporu MSP;
- leverage effect – alokované prostriedky z ERDF, ESF a štátneho rozpočtu na podporu MSP sa môžu výrazne zvýšiť vďaka participácii súkromných investorov;
- takáto forma pomoci nepôsobí deformačne na trh;
- znížia sa výdavky na administratívne riadenie;
- zvýši sa transparentnosť použitia alokovaných prostriedkov.

PRÍLOHA č. 8:

V decembri 2006 boli vládou SR schválené operačné programy na obdobie 2007 - 2013 s indikatívnymi alokáciami vyčlenenými pre nepriame formy financovania.

Vláda SR svojím uznesením č. 836 z 8. 10. 2006 k návrhu inovatívnych finančných nástrojov pre Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013 (II. etapa) uložila ministrovi financií v bode B.2. v spolupráci s podpredsedom vlády a ministrom školstva, podpredsedom vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny, ministrom hospodárstva, ministrom dopravy, pôšt a telekomunikácií ministrom životného prostredia, ministrom kultúry, ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny a ministrom výstavby a regionálneho rozvoja vypracovať návrh mandátu medzi Slovenskou republikou a Európskym investičným fondom o spolupráci pri implementácii inovatívnych finančných nástrojov v Slovenskej republike.